Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

1. kolovoza 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 19. stavak 1. UEU-a – Obveza država članica da uspostave pravna sredstva nužna za osiguranje djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenima Unijinim pravom – Članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Pravo na djelotvoran pravni lijek – Mogućnost pokretanja arbitraže – Arbitraža između pojedinaca – Nametnuta arbitraža – Odluka tijela međunarodne sportske federacije o izricanju kazne – Pravorijek Sportskog arbitražnog suda (CAS) koji je potvrđen odlukom suda treće države – Pravno sredstvo protiv arbitražnog pravorijeka – Nacionalni propis na temelju kojeg se taj arbitražni pravorijek smatra pravomoćnim između stranaka i da ima dokaznu snagu u odnosu na treće strane – Ovlasti i obveze nacionalnih sudova pred kojima se poziva na navedeni arbitražni pravorijek – Djelotvoran nadzor usklađenosti takvog arbitražnog pravorijeka s načelima i odredbama koji proizlaze iz Unijina javnog poretka”

U predmetu C-600/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Belgija), odlukom od 8. rujna 2023., koju je Sud zaprimio 2. listopada 2023., u postupku

Royal Football Club Seraing SA

protiv

Fédération internationale de football association (FIFA),

Union des associations européennes de football (UEFA),

Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA),

uz sudjelovanje:

Doyen Sports Investment Ltd,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen i D. Gratsias, predsjednici vijeća, E. Regan, I. Ziemele, J. Passer (izvjestitelj) i Z. Csehi, suci,

* Jezik postupka: francuski

nezavisna odvjetnica: T. Ćapeta,

tajnik: C. Di Bella, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 1. listopada 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Royal Football Club Seraing SA, J.-L. Dupont, M. Hissel i F. Stockart, *avocats*, F. Irurzun, *abogado*, i M. Orth, *Rechtsanwalt*,

– za Fédération internationale de football association (FIFA), A. Laes, *avocat*, i D. Van Liedekerke, *advocaat*,

– za Union des associations européennes de football (UEFA), P. González-Espejo García, *abogado*, B. Keane, D. Slater i D. Waelbroeck, *avocats*,

– za Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA), N. Cariat i A. Stévenart, *avocats*, i E. Matthys, *advocaat*,

– za Doyen Sports Investment Ltd, M. Hissel, *avocat*,

– za belgijsku vladu, M. Jacobs, L. Jans, C. Pochet i M. Van Regemorter, u svojstvu agenata, uz asistenciju Y. Herinckxa, *avocat*,

– za njemačku vladu, J. Möller i A. Hoesch, u svojstvu agenata,

– za vladu Helenske Republike, K. Boskovits, u svojstvu agenta,

– za francusku vladu, B. Fodda, J.-B. Merlin, M. Raux i B. Travard, u svojstvu agenata,

– za litavsku vladu, S. Grigonis i V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, u svojstvu agenata,

– za nizozemsku vladu, M. H. S. Gijzen, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, F. Erlbacher, T. Maxian Rusche, S. Noë i F. Ronkes Agerbeek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 16. siječnja 2025.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 19. stavka 1. UEU-a u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Royal Football Cluba Seraing SA (u daljnjem tekstu: RFC Seraing), s jedne strane, te Fédérationa internationale de football association (Međunarodna nogometna federacija, FIFA), Uniona des associations européennes de football (Europska nogometna unija, UEFA) i Uniona royale belge des sociétés de football association ASBL (Belgijski kraljevski nogometni savez, URBSFA), s druge strane, u vezi sa zahtjevom za proglašenje ništavosti, donošenjem naloga i naknadom štete za koju RFC Seraing smatra da je pretrpio zbog toga što su ta tri saveza provela pravila koja treba smatrati ništavima jer se njima povređuje pravo Unije.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a određuje se:

„Države članice osiguravaju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije.”

4 Člankom 267. UFEU-a predviđa se:

„Sud Europske unije je nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču:

(a) tumačenja Ugovorâ;

(b) valjanosti i tumačenja akata institucija, tijelâ, uredâ ili agencija [Europske unije].

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

[…]”

5 Članak 47. Povelje, naslovljen „Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje”, glasi:

„Svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima ovim člankom.

Svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.

[…]”

Belgijsko pravo

Zakonik o sudovima

6 Code judiciaire (Zakonik o sudovima), kako je izmijenjen Zakonom o raznim odredbama u području pravosuđa, od 21. prosinca 2018. (*Moniteur belge* od 31. prosinca 2018., str. 106560.) (u daljnjem tekstu: Zakonik o sudovima) sadržava prvi dio naslovljen „Opća načela”. Taj prvi dio uključuje poglavlje III., naslovljeno „Presuda”, u kojem se nalazi članak 19. prvi stavak tog zakonika, koji glasi:

„Presuda je pravomoćna ako nakon nje o spornom pitanju sud više ne može odlučivati, osim u slučaju zakonskih pravnih lijekova.”

7 Navedeni prvi dio sadržava poglavlje IV., naslovljeno „Pravomoćnost”. To poglavlje IV. obuhvaća članke 23. do 28. navedenog zakonika, kojima se predviđa sljedeće:

„Čl[anak] 23.

Pravomoćnost nastupa samo u odnosu na ono što je predmet odluke. Predmet tužbenog zahtjeva mora biti isti; tužba se mora temeljiti na istom tužbenom razlogu, bez obzira na pravnu osnovu na koju se poziva; mora se odnositi na iste stranke, moraju ga podnijeti te stranke ili mora biti podnesen protiv njih u istom svojstvu. Međutim, pravomoćnost se ne odnosi na tužbeni zahtjev koji se temelji na istom tužbenom razlogu, ali o kojem sud nije mogao odlučivati s obzirom na pravnu osnovu na koju se poziva.

Čl[anak] 24.

Svaka konačna odluka postaje pravomoćna od njezine objave.

Čl[anak] 25.

Pravomoćnost je prepreka ponavljanju zahtjeva.

Čl[anak] 26.

Pravomoćnost postoji sve dok se odluka ne ukine.

Čl[anak] 27.

Prigovor pravomoćnosti u svakom se slučaju može istaknuti pred sudom koji meritorno odlučuje o tužbenom zahtjevu.

Sud ga ne može istaknuti po službenoj dužnosti.

Čl[anak] 28.

Svaka odluka postaje pravomoćna od trenutka u kojem se više ne može pobijati prigovorom ili žalbom, osim iznimki propisanih zakonom i ne dovodeći u pitanje učinke izvanrednih pravnih lijekova.”

8 Zakonik o sudovima također sadržava šesti dio, naslovljen „Arbitraža”. U poglavlju VI. tog šestog dijela, naslovljenom „Arbitražni pravorijek i okončanje postupka”, nalazi se članak 1713. tog zakonika, koji među ostalim sadržava sljedeće odredbe:

„1. Arbitražni sud konačno ili prethodno odlučuje jednim pravorijekom ili više njih.

[…]

9. U odnosima između stranaka pravorijek ima iste učinke kao i sudska odluka.”

9 Poglavlje VIII. navedenog šestog dijela, naslovljeno „Priznavanje i izvršenje arbitražnih pravorijeka”, sadržava, među ostalim, članke 1719. do 1721. Zakonika o sudovima, koji glase kako slijedi:

„Čl[anak] 1719.

1. Arbitražni pravorijek, donesen u Belgiji ili u inozemstvu, može biti predmet prisilnog izvršenja tek nakon što prvostupanjski sud u skladu s postupkom iz članka 1720. donese potvrdu o izvršivosti, u cijelosti ili djelomično.

2. Prvostupanjski sud može donijeti odluku o izvršivosti samo ako se pravorijek više ne može pobijati pred arbitrima ili ako su arbitri odredili njegovo privremeno izvršenje bez obzira na žalbu.

Čl[anak] 1720.

1. Prvostupanjski sud nadležan je za odlučivanje o zahtjevu u vezi s priznavanjem i izvršenjem arbitražnog pravorijeka donesenog u Belgiji ili u inozemstvu.

[…]

2. Ako je pravorijek donesen u inozemstvu, mjesno nadležan sud je prvostupanjski sud u mjestu sjedišta žalbenog suda na čijem području osoba protiv koje se traži proglašenje izvršivosti ima prebivalište i, ako nema prebivalište, uobičajeno boravište ili, ovisno o slučaju, sjedište ili, ako ga nema, poslovni nastan ili podružnicu. […]

[…]

5. Pravorijek se može priznati ili proglasiti izvršivim samo ako nije u suprotnosti s uvjetima iz članka 1721.

Čl[anak] 1721.

1. Prvostupanjski sud može odbiti priznati i proglasiti izvršivim arbitražni pravorijek, bez obzira na zemlju u kojoj je donesen, samo u sljedećim okolnostima:

[…]

(b) ako prvostupanjski sud utvrdi:

[…]

ii. da bi priznavanje ili izvršenje pravorijeka bilo protivno javnom poretku.

[…]”

Zakon o Zakoniku o međunarodnom privatnom pravu

10 Članak 22. loia portant le Code de droit international privé (Zakon o Zakoniku o međunarodnom privatnom pravu) od 16. srpnja 2004. (*Moniteur belge* od 27. srpnja 2004., str. 57344.), naslovljen „Priznavanje i proglašenje izvršivosti stranih sudskih odluka”, glasi:

„1. Strana sudska odluka izvršiva u državi u kojoj je donesena postaje izvršiva u Belgiji, u cijelosti ili djelomično, u skladu s postupkom iz članka 23.

Strana sudska odluka priznaje se u Belgiji, u cijelosti ili djelomično, bez potrebe za primjenom postupka iz članka 23.

Ako ishod postupka pred belgijskim sudom ovisi o odluci o priznavanju koja se donosi kao odluka o prethodnom pitanju, taj sud ima nadležnost za odlučivanje o tom pitanju.

Odluka se može priznati ili proglasiti izvršivom samo ako nije u suprotnosti s uvjetima iz članka 25.

2. Svaka osoba koja za to ima interes […] može u skladu s postupkom iz članka 23. zatražiti da se odluka prizna ili proglasi izvršivom, u cijelosti ili djelomično, ili da se to odbije.

3. Za potrebe ovog zakona:

1° pojam sudske odluke odnosi se na sve odluke koje je donijelo tijelo koje izvršava sudsku nadležnost;

2° priznavanjem se utvrđuje ono što je odlučeno u inozemstvu.”

Propisi koje je donijela FIFA

Statut FIFA-e

11 FIFA je udruženje osnovano u skladu s privatnim pravom sa sjedištem u Zürichu (Švicarska).

12 U skladu s člankom 2. FIFA-ina statuta, u njegovu izdanju iz svibnja 2024., koje u biti odgovara prethodnim godišnjim izdanjima tog statuta, podložno izmjenama njihove numeracije, ciljevi tog udruženja su, među ostalim, „donošenje pravilnika i odredaba kojima se uređuju nogometna igra i srodna pitanja te jamči njihovo provođenje” kao i „kontrola svih vrsta nogometa unutar saveza poduzimanjem odgovarajućih mjera za sprečavanje kršenja Statuta, pravilnika ili odluka FIFA-e ili [p]ravila nogometne igre” na svjetskoj razini.

13 U skladu s člancima 11. i 14. tog statuta, svako „udruženje odgovorno za organizaciju i kontrolu nogometa” u određenoj zemlji može postati FIFA-in član pod uvjetom, osobito, da se prethodno obveže da će poštovati, među ostalim, FIFA-ine statute, pravilnike i upute kao i odluke njezinih

tijela. Kao FIFA-in član, takvo udruženje na temelju članaka 14. i 15. navedenog statuta ima obvezu, među ostalim, osigurati da njegovi vlastiti članovi poštuju FIFA-in statut, pravilnike, upute i odluke njezinih tijela kao i to da ih poštuju svi dionici u nogometu, osobito lige i klubovi koji su joj podređeni, u skladu s člankom 20. istog statuta, kao i igrači. Usto, takvo udruženje mora poštovati nadležnost i odluke Sportskog arbitražnog suda (CAS) te u svojem statutu predvidjeti odredbe prema kojima svi ti sudionici također moraju izričito priznati taj sud i te odluke. U praksi, više od 200 nacionalnih nogometnih saveza trenutačno su FIFA-ini članovi. Među njima je i URBSFA, sa sjedištem u Belgiji, čiji je cilj osigurati organizaciju i promicanje nogometa u toj državi članici.

14 Člankom 44. FIFA-ina statuta, naslovljenim „Pravna tijela”, stavkom 1. propisuje se:

„Pravna tijela FIFA-e su:

(a) Disciplinska komisija;

[…]

(c) Komisija za žalbe.”

15 U članku 47. tog statuta, naslovljenom „Komisija za žalbe”, navodi se:

„1. Funkcija Komisije za žalbe uređena je Disciplinskim kodeksom FIFA-e i Etičkim kodeksom FIFA-e.

2. Komisija za žalbe odgovorna je razmatrati žalbe protiv odluka Disciplinske komisije koje sukladno ovom Statutu i relevantnim pravilnicima FIFA-e nisu konačne.

3. Odluke Komisije za žalbe su neopozive i obvezujuće za sve odnosne strane. Ova odredba podliježe žalbama koje su podnesene CAS-u.”

16 Odjeljak IX. navedenog statuta, naslovljen „Arbitraža”, sadržava sljedeće članke:

„Članak 49. Arbitražni sud za sport (CAS)

1. FIFA priznaje neovisni Arbitražni sud za sport (CAS) sa sjedištem u Lausanni (Švicarska), za rješavanje sporova između FIFA-e, saveza članova, konfederacija, liga, klubova, igrača, službenih osoba, nogometnih agenata i agenta za ugovaranje utakmica.

2. Odredbe Kodeksa sportske arbitraže CAS-a primjenjuju se na postupke. CAS prvenstveno primjenjuje različite pravilnike FIFA-e i, dodatno, švicarsko pravo.

[…]

Članak 50. CAS-ova nadležnost

1. Žalbe protiv konačnih odluka FIFA-e i njezinih tijela podnose se CAS-u […]

[…]

4. Žalba nema odgađajući učinak. Odgovarajuće tijelo FIFA-e, ili alternativno CAS, mogu naložiti da žalba ima odgađajući učinak.

[…]

Članak 51. Obveze u vezi rješavanja sporova

1. Konfederacije, savezi članovi i lige suglasni su priznati CAS kao neovisno pravno tijelo i obvezuju se da će njihovi članovi, pridruženi igrači i službene osobe poštovati odluke CAS-a. […]

2. Zabranjeno je obraćanje redovnim sudovima, osim ako to nije posebno utvrđeno pravilnicima FIFA-e. Obraćanje redovnim sudovima za sve vrste privremenih mjera također je zabranjeno.

3. Savezi u svoje statute ili pravilnike trebaju ugraditi odredbu kojom se zabranjuje sporove u savezu ili sporove koji se tiču liga, članova liga, klubova, članova klubova, igrača, službenih osoba i drugih službenih osoba saveza, podnositi redovnim sudovima, osim ako pravilnici FIFA-e ili obvezujuće zakonske odredbe posebno predviđaju ili propisuju obraćanje redovnim sudovima. Umjesto obraćanja redovnim sudovima, potrebno je ugraditi odredbu o arbitraži. Takvi sporovi se pokreću pred neovisnim i propisno sastavljenim arbitražnim sudom priznatim u skladu s odredbama saveza ili konfederacije, ili CAS-a.

Savezi također osiguravaju provedbu ove odredbe u savezu, ako je potrebno uvođenjem takve obveze za svoje članove. Savezi izriču kazne svakoj strani koja propusti poštovati ovu obvezu i osigurati da se svaka žalba protiv takvih kazni jednako tako striktno dostavlja arbitraži, a ne redovnim sudovima.”

Pravilnik o statusu i transferima igrača

17 FIFA je 22. ožujka 2014. donijela pravilnik naslovljen „Pravilnik o statusu i transferima igrača”, koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2014. Tim je pravilnikom stavljen izvan snage i zamijenjen raniji pravilnik s istim naslovom, donesen 5. srpnja 2001.

18 U članku 1. navedenog pravilnika, naslovljenom „Opseg primjene”, u stavku 1. navodi se:

„Ovaj Pravilnik utvrđuje globalna i obvezujuća pravila u vezi statusa igrača, njihovog prava sudjelovanja u organiziranom nogometu te njihove transfere između klubova koji pripadaju različitim savezima.”

19 Isti pravilnik izmijenjen je u prosincu 2014. (u daljnjem tekstu: PSTI). Odredbe proizišle iz te izmjene uključuju, među ostalim, članak 18.bis PSTI-ja, naslovljen „Utjecaj treće strane na klubove”, kojim se predviđa:

„1. Niti jedan klub neće zaključiti ugovor koji bilo kojem drugom klubu/drugim klubovima i obratno, ili bilo kojoj trećoj strani, daje mogućnost da u pitanjima vezanima uz zapošljavanje i transfere utječe na njegovu neovisnost, poslovnu politiku ili nastupe njegovih momčadi.

2. FIFA-ina Disciplinska komisija može izreći disciplinske mjere klubovima koji ne poštuju obveze utvrđene ovim člankom.”

20 Te odredbe također obuhvaćaju članak 18.ter PSTI-ja, naslovljen „Vlasništvo treće strane nad ekonomskim pravima igrača”, koji glasi kako slijedi:

„1. Niti jedan klub ili igrač neće zaključiti ugovor s trećom stranom prema kojem treća strana ima pravo sudjelovati, u cijelosti ili djelomično, u naknadi koja se plaća u vezi s budućim transferom igrača iz jednog kluba u drugi, ili su joj dodijeljena bilo kakva prava povezana s budućim transferom ili naknadom za transfer.

2. Zabrana navedena u stavku 1. stupa na snagu 1. svibnja 2015.

3. Ugovori obuhvaćeni stavkom 1., koji su zaključeni prije 1. svibnja 2015., mogu ostati na snazi do ugovorenog datuma isteka. Međutim, njihovo se trajanje ne može produžiti.

4. Valjanost bilo kojeg ugovora obuhvaćenog stavkom 1., koji je zaključen između 1. siječnja 2015. i 30. travnja 2015., ne smije trajati duže od godine dana od datuma stupanja na snagu.

5. Do kraja travnja 2015. svi postojeći sporazumi obuhvaćeni stavkom 1. moraju biti uneseni u [Sustav za usklađivanje transfera (TMS)]. Svi klubovi koji su potpisali takve ugovore moraju ih u cijelosti učitati u TMS, uključujući moguće dodatke ili izmjene i dopune, navodeći detalje o odnosnoj trećoj strani, puno ime i prezime igrača, kao i trajanje ugovora.

6. FIFA-ina Disciplinska komisija može izreći disciplinske mjere klubovima ili igračima koji ne poštuju obveze utvrđene ovim člankom.“

Činjenice u glavnom postupku i prethodna pitanja

Okolnosti glavnog postupka

Ugovori sklopljeni između RFC-a Seraing i društva Doyen

21 RFC Seraing nogometni je klub organiziran kao dioničko društvo sa sjedištem u Belgiji i član je URBSFA-a.

22 RFC Seraing je 30. siječnja 2015. sklopio prvi ugovor s društvom Doyen Sports Investment Ltd (u daljnjem tekstu: Doyen), društvom sa sjedištem na Malti čija je glavna gospodarska djelatnost pružanje financijske pomoći nogometnim klubovima u Europi. Cilj tog prvog ugovora bio je, s jedne strane, urediti buduće sklapanje ugovora o financiranju igračâ i, s druge strane, ustupiti društvu Doyen udio RFC-a Seraing u „ekonomskim pravima” triju određenih igrača. Cilj je tih ekonomskih prava odraziti financijsku vrijednost igračâ. Ona su povezana s „pravima saveza” koja klub ostvaruje zapošljavanjem određenog igrača, poput prava na registraciju tog igrača ili prava da ga se stavi u igru. Njihovo korištenje omogućava klubu koji ih posjeduje da primi određene iznose, primjerice u slučaju zajma ili transfera tog igrača, na ime korištenja ili ustupanja njegovih prava na korištenje fotografije ili pak zbog raskida njegova ugovora.

23 U skladu s tim prvim ugovorom, koji je trajao do 1. srpnja 2018., društvo Doyen postalo je vlasnik 30 % ekonomskih prava koja je RFC Seraing imao nad trima dotičnim igračima, a zauzvrat mu je isplatilo iznos od 300 000 eura. RFC-u Seraing je pak bilo zabranjeno „neovisno i samostalno" ustupiti trećoj strani svoj preostali udio u ekonomskim pravima tih igračâ.

24 RFC Seraing i društvo Doyen sklopili su 7. srpnja 2015. drugi ugovor (u daljnjem tekstu zajedno s prvim ugovorom: ugovori o kojima je riječ u glavnom postupku). Njime bilo je određeno da se društvu Doyen prenese 25 % udjela RFC-a Seraing u ekonomskim pravima četvrtog igrača, u zamjenu za to da društvo Doyen plati iznos od 50 000 eura.

Disciplinski i arbitražni postupci koji se provode u Švicarskoj

25 FIFA je nakon istrage, djelujući zajedno s URBSFA-om, 2. srpnja 2015. pokrenula disciplinski postupak protiv RFC-a Seraing, koji se odnosio na moguću povredu članaka 18.bis i 18.ter PSTI-ja jer je potonji sklopio ugovore o kojima je riječ u glavnom postupku.

26 FIFA-ina Disciplinska komisija je 4. rujna 2015. donijela odluku (u daljnjem tekstu: odluka FIFA-ine Disciplinske komisije) u kojoj je najprije utvrdila da je RFC Seraing sklapanjem ugovora o kojima je riječ u glavnom postupku povrijedio članke 18.bis i 18.ter PSTI-ja. Usto, ta je komisija zabranila tom klubu da registrira igrače tijekom četiri uzastopna registracijska razdoblja, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini. Naposljetku, navedena mu je komisija izrekla novčanu kaznu u iznosu od 150 000 švicarskih franaka (to jest oko 138 000 eura na temelju tada primjenjivog tečaja), plativu u roku od 30 dana od dostave te odluke.

27 RFC Seraing je 30. studenoga 2015. protiv te odluke podnio žalbu FIFA-inoj Komisiji za žalbe. Taj je klub 3. prosinca 2015. usto zatražio od te komisije, s obzirom na to da takva žalba nema odgađajući učinak, odgodu primjene navedene odluke. Predsjednik navedene komisije prihvatio je taj zahtjev 4. prosinca 2015.

28 FIFA-ina Komisija za žalbe je 7. siječnja 2016. odbila žalbu koju je RFC Seraing podnio protiv odluke FIFA-ine Disciplinske komisije (u daljnjem tekstu: odluka FIFA-ine Komisije za žalbe).

29 RFC Seraing je 9. ožujka 2016. CAS-u podnio tužbu za poništenje odluke FIFA-ine Komisije za žalbe. Taj je klub usto 17. ožujka 2016. od tog tijela zatražio, s obzirom na to da takva tužba nema suspenzivni učinak, da joj se da suspenzivni učinak, u skladu s člankom 50. FIFA-ina Statuta. Navedeno je tijelo 12. travnja 2016. prihvatilo taj zahtjev.

30 RFC Seraing je u okviru te tužbe u biti, među ostalim, tvrdio da su odluka FIFA-ine Komisije za žalbe i disciplinske sankcije koje su mu tom odlukom izrečene nezakonite jer su same odredbe na kojima se ta odluka temelji nezakonite. U tom je pogledu taj klub tvrdio, među ostalim, da se člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja, s obzirom na to da se njima propisuje potpuna zabrana takozvanih praksi *third party influence* i *third party ownership*, uz disciplinske sankcije, povređuje pravo Unije i, konkretnije, pravo radnika na slobodno kretanje, sloboda pružanja usluga i sloboda kretanja kapitala, koji su zajamčeni člancima 45., 56. i 63. UFEU-a kao i pravilima tržišnog natjecanja iz članaka 101. i 102. UFEU-a. Također se pozvao na povredu švicarskih pravila o tržišnom natjecanju.

31 CAS je 9. ožujka 2017. donio arbitražni pravorijek (u daljnjem tekstu: CAS-ov pravorijek) u kojem je osobito smatrao da, kao prvo, pravo mjerodavno za spor čine FIFA-ini pravilnici, švicarsko pravo i pravo Unije. Kad je riječ o potonjem, to je tijelo najprije smatralo da su ispunjeni

kumulativni uvjeti kojima se od njega zahtijeva da u okviru svojeg ispitivanja uzme u obzir slobode kretanja i pravila tržišnog natjecanja kao „obvezujuće odredbe prava različitog od [švicarskog prava]” u smislu švicarskog prava. Naime, Sud odredbe kojima se utvrđuju te slobode i ta pravila smatra dijelom Unijina javnog poretka. Nadalje, postoji uska veza između predmeta spora i tih odredbi s obzirom na, s jedne strane, očit utjecaj PSTI-ja na području Unije i, konkretnije, na djelatnost nogometnih klubova sa sjedištem u državama članicama i, s druge strane, utjecaj odluke FIFA-ine Komisije za žalbe na mogućnost da RFC Seraing sudjeluje u međuklupskim nogometnim natjecanjima koja se organiziraju na tom području. Naposljetku, švicarski pravni poredak dijeli interese i vrijednosti zaštićene navedenim odredbama.

32 Što se tiče, kao drugo, merituma spora, CAS je smatrao, među ostalim, da RFC Seraing nije dokazao da se člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja povređuju švicarska pravila o tržišnom natjecanju. To je tijelo također odbilo postojanje povrede prava Unije i, konkretnije, članaka 45., 56., 63., 101. i 102. UFEU-a.

33 Kad je riječ, kao prvo, o slobodama kretanja, CAS je u biti najprije smatrao da se člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja ograničava sloboda kretanja kapitala. Nadalje, to je tijelo smatralo da je navodni negativan utjecaj tih članaka na pravo radnika da se slobodno kreću i pružaju usluge, suprotno tomu, nedovoljno dokazan i, u svakom slučaju, ograničen. Naposljetku, navedeno tijelo navelo je da je, neovisno o tome o kojoj je slobodi riječ, postojanje navedenih članaka u svakom slučaju opravdano postizanjem legitimnih sportskih ciljeva u općem interesu, koji se osobito odnose na očuvanje integriteta natjecanjâ, i da iz ispitivanja njihova sadržaja ne proizlazi samo da su oni prikladni za postizanje tih ciljeva, nego i da se njima ne prekoračuje ono što je u tu svrhu nužno i proporcionalno.

34 Kad je riječ, kao drugo, o Unijinim pravilima tržišnog natjecanja, CAS je smatrao, s jedne strane, da cilj članaka 18.bis i 18.ter PSTI-ja nije ograničiti tržišno natjecanje, nego ostvariti legitimne sportske ciljeve u općem interesu navedene u prethodnoj točki. S druge strane, smatrao je da RFC Seraing nije dokazao da je stvarni ili mogući učinak tih članaka ograničavanje tržišnog natjecanja.

35 Kao treće, CAS je potvrdio novčanu kaznu izrečenu RFC-u Seraing i zabranu registriranja igrača koja mu je izrečena, pri čemu je trajanje te zabrane skraćeno na tri uzastopna registracijska razdoblja.

36 Kao četvrto i posljednje, CAS je odlučio da se, s obzirom na mjere prekida i suspenzije koje su uzastopno donijeli FIFA-ina Komisija za žalbe i on sam, te disciplinske sankcije primjenjuju od dostave njegova pravorijeka RFC-u Seraing, pri čemu novčanu kaznu stoga treba platiti u roku od 30 dana od te dostave, a zabrana registracije treba pak obuhvaćati registracijska razdoblja koja se odvijaju tijekom ljeta 2017., zime 2017./2018. i ljeta 2018.

37 RFC Seraing je 15. svibnja 2017. pred Tribunalom fédéral (Savezni sud, Švicarska) podnio tužbu protiv CAS-ova pravorijeka. Usto, od tog je suda zatražio da toj tužbi da suspenzivni učinak.

38 Predsjednik Tribunala fédéral (Savezni sud) odbio je taj zahtjev za suspenzivni učinak rješenjem od 7. kolovoza 2017.

39 U prilog svojoj tužbi RFC Seraing je, među ostalim, istaknuo tužbeni razlog koji se temelji na neusklađenosti CAS-ova pravorijeka s „materijalnopravnim javnim poretkom” u smislu švicarskog prava. U tom je pogledu taj klub ponovno tvrdio, među ostalim, da se tim pravorijekom povređuju

pravo radnika na slobodno kretanje, sloboda pružanja usluga i sloboda kretanja kapitala, koji su zajamčeni člancima 45., 56. i 63. UFEU-a, pravilima tržišnog natjecanja iz članaka 101. i 102. UFEU-a kao i švicarskim pravilima o tržišnom natjecanju.

40 FIFA i CAS u svojim su podnescima odnosno očitovanjima zahtijevali da se tužba RFC-a Seraing odbije.

41 Tribunal fédéral (Savezni sud) odbio je tu tužbu presudom od 20. veljače 2018. Što se tiče tužbenog razloga RFC-a Seraing koji se temelji na neusklađenosti CAS-ova pravorijeka s materijalnopravnim javnim poretkom i, konkretnije, pravilima tržišnog natjecanja te slobodama kretanja, taj je sud, na prvom mjestu, podsjetio na svoju sudsku praksu utvrđenu u tom pogledu. Iz nje proizlazi, kao prvo, da se arbitražni pravorijek može smatrati nespojivim s materijalnopravnim javnim poretkom samo ako se njime, njegovim učinkom, a ne samo obrazloženjem, povređuju temeljne i široko priznate vrijednosti koje bi, prema poimanjima koja prevladavaju u Švicarskoj, trebale biti temelj svakog pravnog poretka. Kao drugo, takva povreda pretpostavlja da se tim pravorijekom krše temeljna načela materijalnog prava do te mjere da više nije u skladu s pravnim poretkom i sustavom odlučujućih vrijednosti. Kao treće, pravila tržišnog natjecanja nisu dio materijalnopravnog javnog poretka.

42 Na drugom mjestu, navedeni je sud u biti dodao da tužbeni razlog koji se temelji na neusklađenosti CAS-ova pravorijeka s materijalnopravnim javnim poretkom u ovom slučaju svakako treba odbaciti kao nedopušten, u dijelu u kojem se odnosi na pravo Unije i švicarska pravila tržišnog natjecanja, jer se njime ne poštuje zahtjev obrazlaganja koji se primjenjuje na tužbe protiv arbitražnog pravorijeka.

Sudski postupak koji se vodi u Belgiji

43 Prije nego što je FIFA pokrenula disciplinski postupak, društvo Doyen i neprofitna udruga RFC sérésien, koja je osnovana u skladu s belgijskim pravom i koja upravlja RFC-om Seraing, tužili su 3. travnja 2015. FIFA-u, UEFA-u i URBSFA pred tribunalom de commerce francophone de Bruxelles (Trgovački sud na francuskom jeziku u Bruxellesu, Belgija).

44 RFC Seraing se 8. srpnja 2015., odnosno nakon pokretanja tog disciplinskog postupka, ali prije donošenja odluke FIFA-ine Disciplinske komisije, dobrovoljno umiješao u postupak zahtijevajući od tog suda da utvrdi neusklađenost potpune zabrane takozvanih praksi *third party influence* i *third party ownership* propisane člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja s pravom Unije i, konkretnije, s člancima 45., 56., 63., 101. i 102. UFEU-a. Usto, taj je klub od navedenog suda zatražio da proglasi ništavom svaku odredbu kojom se propisuje takva potpuna zabrana, da izda naloge protiv FIFA-e, UEFA-e i URBSFA-a te da mu dodijeli privremeni iznos od 500 000 eura na ime naknade različitih šteta za koje smatra da ih je pretrpio zbog primjene članaka 18.bis i 18.ter PSTI-ja.

45 Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Trgovački sud na francuskom jeziku u Bruxellesu) donio je 17. studenoga 2016. presudu u kojoj se, među ostalim, proglasio nenadležnim za odlučivanje o različitim zahtjevima RFC-a Seraing.

46 RFC Seraing je 19. prosinca 2016. – to jest nakon donošenja odluke FIFA-ine Disciplinske komisije i one FIFA-ine Komisije za žalbe, ali prije donošenja CAS-ova pravorijeka – podnio žalbu protiv te presude couru d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija).

47 U okviru te žalbe taj je klub, među ostalim, tvrdio da je pretrpio različite štete prouzročene povredom koju je FIFA počinila zajedno s URBSFA-om, a koja se u biti sastojala u tome da su ta udruženja u pogledu njega primijenila članke 18.bis i 18.ter PSTI-ja, najprije pokretanjem disciplinskog postupka, zatim prigovarajući mu da je prekršio zabrane propisane tim člancima i, naposljetku, time što su mu nametnula disciplinske sankcije. Naime, taj disciplinski postupak, ta utvrđenja povrede i te disciplinske sankcije sadržavaju pogrešku jer se člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja, na kojima se temelje, povređuje pravo Unije, osobito članci 45., 56., 63., 101. i 102. UFEU-a.

48 Cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) je 12. prosinca 2019., to jest nakon donošenja CAS-ova pravorijeka i presude Tribunala fédéral (Savezni sud) navedene u točki 41. ove presude, donio presudu (u daljnjem tekstu: presuda coura d'appel de Bruxelles) u kojoj je odbio sve zahtjeve RFC-a Seraing.

49 Cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) u toj je presudi, među ostalim, presudio, kao prvo, da je žalbene razloge RFC-a Seraing, prema kojima se člancima 18.bis i 18.ter PSTI-ja povređuje pravo Unije, taj klub već istaknuo pred CAS-om u okviru spora između njega i FIFA-e te su odbijeni CAS-ovim pravorijekom. Prema mišljenju coura d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu), treba smatrati da CAS-ov pravorijek, uzimajući u obzir članke 24., 28. i članak 1713. stavak 9. Zakonika o sudovima, u odnosima između stranaka ima iste učinke kao i sudska odluka, tako da mu se mora priznati pravomoćnost od njegove objave i da je postao pravomoćan nakon što je Tribunal fédéral (Savezni sud) odbio tužbu podnesenu protiv te odluke. Stoga je cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) zaključio da su predmetni žalbeni razlozi nedopušteni u dijelu u kojem su bili usmjereni protiv FIFA-e.

50 Kao drugo, cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) u biti je istaknuo da mu se, od trenutka u kojem se sudskoj odluci ili arbitražnom pravorijeku prizna svojstvo pravomoćnosti u odnosima između stranaka u sporu, mora posljedično priznati dokazna snaga takve pravomoćnosti u odnosu na treće osobe u tom sporu protiv kojih je izvršiv. U ovom slučaju, prema mišljenju tog suda, CAS-ov pravorijek stoga ima dokaznu snagu u odnosu na URBSFA, koji nije bio stranka pred CAS-om u sporu između RFC-a Seraing i FIFA-e. Uzimajući u obzir takvu dokaznu snagu, RFC Seraing morao je, s obzirom na to da taj klub i URBSFA-u prigovara pogrešku, oboriti presumpciju, koja se temelji na CAS-ovu pravorijeku, prema kojoj su članci 18.bis i 18.ter PSTI-ja u skladu s pravom Unije. Međutim, navedeni klub nije ispunio tu obvezu. Navedeni je sud stoga odbio žalbene razloge iz prethodne točke kao neosnovane u dijelu u kojem su bili usmjereni protiv URBSFA-a.

Glavni postupak i prethodna pitanja

51 RFC Seraing je protiv presude coura d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) podnio žalbu u kasacijskom postupku Couru de cassation (Kasacijski sud, Belgija), sudu koji je uputio zahtjev.

52 Cour de cassation (Kasacijski sud) u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku navodi da se u okviru kasacijskih razloga koje mu je podnio RFC Seraing postavljaju dva pitanja o tumačenju prava Unije zbog kojih smatra da se treba obratiti Sudu.

53 Kao prvo, RFC Seraing svojim prvim žalbenim razlogom tvrdi da je cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) povrijedio, među ostalim, članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, članak 267. UFEU-a i članak 47. Povelje jer je njegove žalbene razloge protiv FIFA-e odbacio kao

nedopuštene. Naime, taj je sud pogrešno smatrao da CAS-ovu pravorijeku treba priznati pravomoćnost u pogledu FIFA-e jer je tim pravorijekom utvrđeno da su članci 18.bis i 18.ter PSTI-ja u skladu s pravom Unije.

54 U tom pogledu, točno je da na temelju sudske prakse koja proizlazi iz presuda od 23. ožujka 1982., Nordsee (102/81, EU:C:1982:107) i od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), iako pojedinci mogu sklopiti sporazum o podvrgavanju sporova koji se protiv njih mogu podnijeti arbitražnom tijelu, to ne smije ugroziti potpuno poštovanje, dosljedno tumačenje i djelotvornu primjenu prava Unije na njezinu području. Usto, iz toga proizlazi da takav zahtjev sam po sebi podrazumijeva da nadležni nacionalni sudovi mogu odlučivati o spornim pitanjima prava Unije, po potrebi upućujući Sudu zahtjev za prethodnu odluku kako bi se pojedincima osigurala djelotvorna sudska zaštita.

55 Nadalje, iz presude od 7. travnja 2022., Avio Lucos (C-116/20, EU:C:2022:273) u biti proizlazi da, iako pravo Unije ne nalaže u svim okolnostima nadležnim nacionalnim sudovima da izuzmu iz primjene pravila nacionalnog prava na temelju kojih sudska odluka postaje pravomoćna, ako bi se time omogućilo ispravljanje situacije koja nije u skladu s pravom Unije, takva pravila ipak moraju u svakom slučaju ispunjavati zahtjeve ekvivalentnosti i djelotvornosti.

56 Međutim, ta sudska praksa ne daje odgovor na pitanje, postavljeno u ovom slučaju, je li u skladu s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a priznati među strankama u sporu koji se vodi pred sudom države članice pravomoćnost arbitražnom pravorijeku nad kojim prije tog priznavanja sud koji je ovlašten pokrenuti postupak pred Sudom na temelju članka 267. UFEU-a nije mogao provesti nadzor usklađenosti s pravom Unije, iako se taj arbitražni pravorijek odnosi na pitanja u vezi s pravom Unije.

57 Kao drugo, RFC Seraing svojim trećim žalbenim razlogom tvrdi da je cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) povrijedio, među ostalim, članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, članak 267. UFEU-a i članak 47. Povelje jer je njegove žalbene razloge protiv URBSFA-a odbacio kao nedopuštene. Naime, taj je sud pogrešno smatrao da CAS-ovu pravorijeku u pogledu URBSFA-a treba priznati dokaznu snagu pravomoćnosti jer je tim pravorijekom utvrđeno da su članci 18.bis i 18.ter PSTI-ja u skladu s pravom Unije.

58 U tom pogledu, nakon što je istaknuo da je povreda članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a razlog koji se tiče javnog poretka koji sam po sebi može dovesti do ukidanja presude coura d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu), Cour de cassation (Kasacijski sud) napominje da ispitivanje tog žalbenog razloga podrazumijeva odlučivanje o pitanju je li u skladu s tom odredbom priznati, u odnosu na treće osobe u sporu koji se vodi pred sudom države članice, dokaznu snagu arbitražnom pravorijeku koji prethodno nije mogao biti predmet nadzora usklađenosti s pravom Unije koji provodi sud koji je ovlašten pokrenuti postupak pred Sudom na temelju članka 267. UFEU-a, iako se u tom arbitražnom pravorijeku odlučuje o pitanjima u vezi s pravom Unije.

59 U tim je okolnostima Cour de cassation (Kasacijski sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Protivi li se članku 19. stavku 1. UEU-a, u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje, primjena odredbi nacionalnog prava kao što su članak 24. i članak 1713. stavak 9. [Codea judiciaire] (Zakonik o sudovima), kojima se utvrđuje načelo pravomoćnosti, na arbitražni pravorijek čiju je usklađenost s pravom Unije ispitao sud države koja nije članica Unije, koji nije ovlašten Sudu Europske unije uputiti prethodno pitanje?

2. Protivi li se članku 19. stavku 1. UEU-a, u vezi s člankom 267. [UFEU-a] i člankom 47. [Povelje], primjena pravila nacionalnog prava kojima se arbitražnom pravorijeku – čiju je usklađenost s pravom [U]nije ispitao sud države koja nije članica Unije, koji nije ovlašten Sudu Europske unije uputiti prethodno pitanje – priznaje dokazna snaga u odnosu na treće strane, osim ako one ne dokažu suprotno?"

O prethodnim pitanjima

Uvodna razmatranja

60 Kao što to proizlazi iz teksta prethodnih pitanja i obrazloženja na kojem se temelje, sud koji je uputio zahtjev pita Sud o tumačenju članka 19. UEU-a, u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje, kako bi mogao odlučiti protivi li se tim odredbama to da se na arbitražni pravorijek koji je donio CAS i koji je potvrdio Tribunal fédéral (Savezni sud) primijene, s jedne strane, nacionalne odredbe kojima se konačnim arbitražnim pravorijecima priznaje pravomoćnost u odnosima između stranaka u sporu i, s druge strane, nacionalno pravilo koje tim pravorijecima zbog te pravomoćnosti daje dokaznu snagu u odnosu na treće osobe.

61 Međutim, neki sudionici u postupku u biti pozivaju Sud da u okviru svojeg ispitivanja uzme u obzir i druge odredbe ili pravila nacionalnog prava osim onih koje u svojim pitanjima izričito ističe sud koji je uputio zahtjev.

62 Konkretnije, belgijska je vlada u svojim pisanim očitovanjima navela da, iako se člankom 1713. stavkom 9. Zakonika o sudovima određuje da arbitražni pravorijek među strankama ima iste učinke kao sudska odluka, uključujući i pravomoćnost iz članka 24. tog zakonika, taj arbitražni pravorijek mora se još ugraditi u belgijski pravni poredak, u skladu s člancima 1720. i 1721. navedenog zakonika, kojima se predviđa postupak priznavanja i izvršenja arbitražnih pravorijeka u Belgiji.

63 Ta je vlada na raspravi pojasnila da u tom kontekstu postoje tri načina osporavanja arbitražnog pravorijeka pred belgijskim sudovima. Najprije, kada stranka nadležnom prvostupanjskom sudu na temelju članaka 1720. i 1721. Zakonika o sudovima podnese zahtjev za priznavanje arbitražnog pravorijeka u Belgiji, taj sud može, na zahtjev druge stranke ili po službenoj dužnosti, odbiti prihvatiti prvi zahtjev u slučaju da je taj pravorijek protivan javnom poretku. Nadalje, stranka koja želi spriječiti priznanje arbitražnog pravorijeka mogla bi, na temelju istih odredbi, navedenom sudu podnijeti zahtjev za nepriznavanje tog pravorijeka. Naposljetku, iako to nije izričito predviđeno člankom 1721. Zakonika o sudovima, nepriznavanje arbitražnog pravorijeka može se uzgred zahtijevati ili se čak o njemu odlučiti po službenoj dužnosti svaki put kad se na takav pravorijek poziva u okviru postupka pred nacionalnim sudom, kao što je to u pogledu stranih sudskih odluka predviđeno člankom 22. Zakona o Zakoniku o međunarodnom privatnom pravu.

64 Kao i belgijska vlada, FIFA i, u biti, UEFA od Suda zahtijevaju da uzme u obzir nacionalne odredbe o postupku priznavanja i izvršenja stranih arbitražnih pravorijeka u Belgiji.

65 Europska komisija i njemačka vlada se pak pitaju, u biti, jesu li u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje u potpunosti prikazane nacionalne odredbe koje se mogu primijeniti u ovom slučaju, pri čemu podsjećaju na to da je Sud načelno vezan tumačenjem nacionalnog prava koje je u svojem zahtjevu za prethodnu odluku iznio sud koji je uputio zahtjev.

66 U tom smislu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je u postupku iz članka 267. UFEU-a, koji se zasniva na jasnom razgraničenju funkcija nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sud jedini nadležan, među ostalim, tumačiti i primjenjivati nacionalno pravo (presude od 4. lipnja 2013., ZZ, C-300/11, EU:C:2013:363, t. 36. i od 24. srpnja 2023., Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, t. 76.). Sud pak treba iznijeti tumačenje ili izjasniti se o valjanosti odredbi prava Unije u vezi s kojima mu je podnesen zahtjev, uzimajući u obzir činjenični i pravni kontekst pitanja koja su mu postavljena, kako ih je opisao sud koji je uputio zahtjev (vidjeti u tom smislu presude od 18. prosinca 2007., Laval un Partneri, C-341/05, EU:C:2007:809, t. 47. i od 24. veljače 2022., Namur-Est Environnement, C-463/20, EU:C:2022:121, t. 40.).

67 Slijedom toga, isključivo je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi nacionalne odredbe koje se primjenjuju u glavnom postupku i da ih uzme u obzir u mjeri u kojoj smatra da to treba učiniti.

68 Svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje, tumačiti na način da mu se protivi, s jedne strane, to da se CAS-ov pravorijek na državnom području države članice smatra pravomoćnim u odnosima između stranaka u sporu u okviru kojeg je taj pravorijek donesen, u slučaju u kojem nacionalni sud koji je ovlašten uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku nije prethodno ispitao usklađenost navedenog pravorijeka s pravom Unije i, s druge strane, to da se, kao posljedica te pravomoćnosti, takvom pravorijeku na državnom području iste države članice dodijeli dokazna snaga u odnosima između stranaka navedenog spora i trećih osoba.

Djelotvorna sudska zaštita pojedinaca u Uniji, uključujući u slučaju pokretanja arbitraže

69 Unija je unija prava u kojoj je djelotvorna sudska zaštita od ključne važnosti, kao jamstvo zaštite svih prava koja osobe izvode iz prava Unije (vidjeti u tom smislu presude od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda), C-619/18, EU:C:2019:531, t. 58. te od 20. travnja 2021., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, t. 51.).

70 Stoga je to pravo, koje proizlazi iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, na razini Unije također zajamčeno pojedincima pod uvjetima predviđenima u članku 19. stavku 1. drugom podstavku UEU-a i članku 47. Povelje, pri čemu potonju odredbu treba uzeti u obzir u svrhu tumačenja prve odredbe (vidjeti u tom smislu presude od 18. srpnja 2013., Komisija i dr./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, t. 66.; od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, t. 35. i od 2. ožujka 2021., A. B. i dr. (Imenovanje sudaca Vrhovnog suda – pravno sredstvo), C-824/18, EU:C:2021:153, t. 143.).

71 Priznavanje, u konkretno određenom slučaju, prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 47. Povelje pretpostavlja osobito da se osoba koja se na njega poziva koristi pravima ili slobodama zajamčenima pravom Unije (presude od 22. veljače 2022., RS (Učinak presuda ustavnog suda), C-430/21, EU:C:2022:99, t. 34. i od 29. srpnja 2024., protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, t. 71.). To je slučaj u glavnom postupku jer se, kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, RFC Seraing poziva na prava i slobode koje ima na temelju članaka 45., 56., 63., 101. i 102. UFEU-a.

72 Tom pravu na djelotvornu sudsku zaštitu zajamčenom člankom 47. Povelje odgovara obveza država članica iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a da osiguraju pravne lijekove potrebne za osiguravanje djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije (presude od 6. listopada 2020., État luxembourgeois (Pravna zaštita protiv zahtjeva za informacije

u području oporezivanja), C-245/19 i C-246/19, EU:C:2020:795, t. 47. i od 1. kolovoza 2022., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Odbijanje prihvata egipatskog maloljetnika bez pratnje), C-19/21, EU:C:2022:605, t. 36.).

73 Dok članak 47. Povelje pridonosi poštovanju prava na djelotvornu sudsku zaštitu svake osobe koja se u određenom slučaju poziva na pravo koje ima na temelju prava Unije, cilj članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a je osigurati da sustav pravnih lijekova koji svaka država članica utvrđuje jamči djelotvornu sudsku zaštitu u područjima obuhvaćenima pravom Unije (presuda od 20. travnja 2021., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, t. 52.).

74 Kao prvo, kad je riječ o obvezi iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, ona podrazumijeva da sva tijela pravosudnog sustava država članica koja mogu biti pozvana, kao „sudovi" u smislu prava Unije, odlučivati o tumačenju ili primjeni tog prava ispunjavaju zahtjeve djelotvorne sudske zaštite (vidjeti u tom smislu presude od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, t. 40. i od 22. veljače 2022., RS (Učinak presuda ustavnog suda), C-430/21, EU:C:2022:99, t. 40.).

75 Što se tiče, kao drugo, prava na djelotvoran pravni lijek zajamčenog člankom 47. Povelje, ono zahtijeva, među ostalim, da ti sudovi mogu provesti djelotvoran sudski nadzor akata, mjera ili ponašanja za koje se u okviru određenog spora tvrdi da su njima povrijeđena prava ili slobode koje pravo Unije dodjeljuje pojedincu. Tim se zahtjevom načelno podrazumijeva da su navedeni sudovi nadležni za ispitivanje svih pravnih i činjeničnih pitanja relevantnih za rješavanje tog spora (presuda od 6. listopada 2020., État luxembourgeois (Pravna zaštita protiv zahtjeva za informacije u području oporezivanja), C-245/19 i C-246/19, EU:C:2020:795, t. 66. i navedena sudska praksa).

76 Međutim, nijedna od tih dviju odredbi ne podrazumijeva da pojedinci raspolažu izravnim pravnim sredstvom čiji je glavni cilj dovesti u pitanje određenu mjeru, pod uvjetom da u dotičnom nacionalnom pravosudnom sustavu usto postoji jedno ili više pravnih sredstava koja im omogućuju da posredno ishode djelotvoran sudski nadzor te mjere i time se osigura poštovanje prava i sloboda koje im jamči pravo Unije (vidjeti u tom smislu presude od 13. ožujka 2007., Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, t. 47. i 49.; od 6. listopada 2020., État luxembourgeois (Pravna zaštita protiv zahtjeva za informacije u području oporezivanja), C-245/19 i C-246/19, EU:C:2020:795, t. 79. i od 8. travnja 2025., Ured europskog javnog tužitelja (Sudsko preispitivanje postupovnih akata), C-292/23, EU:C:2025:255, t. 79.).

77 Osim toga, postojeća pravna sredstva u dotičnom nacionalnom pravosudnom sustavu moraju omogućiti nadležnom nacionalnom sudu da od Suda zatraži donošenje prethodne odluke o svakom pitanju koje se odnosi na tumačenje prava Unije ili na valjanost akta prava Unije, pod uvjetima predviđenima člankom 267. UFEU-a. U tom pogledu važno je naglasiti da postupak povodom zahtjeva za prethodnu odluku predviđen u članku 267. UFEU-a, koji je temelj na kojem počiva pravosudni sustav uspostavljen Ugovorima, uvodi dijalog među sudovima, to jest između Suda i sudova država članica, koji ima za cilj osigurati jedinstveno tumačenje prava Unije, omogućujući tako osiguravanje njegove usklađenosti, njegova punog učinka i njegove autonomije, a u konačnici i posebne prirode prava uspostavljenog Ugovorima (mišljenje 2/13 (Pristupanje Unije EKLJP-u) od 18. prosinca 2014., EU:C:2014:2454, t. 176. te presude od 6. ožujka 2018., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, t. 37. i od 22. veljače 2022., RS (Učinak presuda ustavnog suda), C-430/21, EU:C:2022:99, t. 73.). U tom je pogledu taj prethodni postupak ključan dio sustava uspostavljenog Ugovorima kako bi se nacionalnim sudovima

omogućilo da osiguraju djelotvornu sudsku zaštitu prava koja pojedinci imaju na temelju prava Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 23. studenoga 2021., IS (Nezakonitost rješenja kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku), C-564/19, EU:C:2021:949, t. 76.).

78 S obzirom na navedeno, pravnom poretku uspostavljenom Ugovorima načelno se ne protivi to da pojedinci koji su na temelju obavljanja gospodarske djelatnosti na području Unije obuhvaćeni tim pravnim poretkom sporove u okviru tog obavljanja koji se protiv njih mogu voditi podvrgnu mehanizmu arbitraže.

79 Naprotiv, za razliku od sklapanja, s jedne strane, sporazuma između država članica kojima se uspostavljaju obvezni mehanizmi arbitraže kojima se iz nadležnosti njihovih sudova izuzimaju sporovi koji se mogu odnositi na tumačenje ili primjenu prava Unije i, s druge strane, *ad hoc* arbitražnih sporazuma koji omogućuju nastavak arbitražnih postupaka pokrenutih na temelju takvih sporazuma, koje je strogo zabranjeno (vidjeti u tom smislu presude od 6. ožujka 2018., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, t. 54. i 55.; od 2. rujna 2021., Republika Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, t. 59. i od 26. listopada 2021., PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, t. 44. i 45.), pojedinci načelno mogu pokrenuti arbitražu.

80 U tom smislu, kao što to proizlazi iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u pogledu članka 6. stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koja je potpisana u Rimu 4. studenoga 1950. i s obzirom na koju treba tumačiti članak 47. Povelje (presuda od 19. prosinca 2019., Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, t. 37.), valja razlikovati prisilnu arbitražu od dobrovoljne. Kad je riječ o potonjoj, Europski sud za ljudska prava presudio je da se ugovorne stranke mogu dobrovoljno odreći određenih prava zajamčenih tom konvencijom, uključujući pravo podnošenja državnim sudovima određenih sporova koji mogu proizići iz izvršenja tog ugovora, pod uvjetom da je takvo odricanje dobrovoljno, zakonito i nedvosmisleno (presuda ESLJP-a od 2. listopada 2018., Mutu i Pechstein protiv Švicarske, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, t. 96.).

81 Isto tako, Sud je istaknuo da pojedinci mogu sklopiti sporazum kojim se jasno i precizno određuje da se svi sporovi povezani s njime ili jedan njihov dio pokreće pred arbitražnim tijelom, a ne sudom koji bi o tim sporovima bio nadležan odlučivati na temelju primjenjivih pravila da nema takvog sporazuma (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 193.).

82 Međutim, od trenutka kada se mehanizam arbitraže koji je uspostavljen ili određen takvim sporazumom treba provesti na cijelom području Unije ili na njegovu dijelu, u okviru sporova povezanih s obavljanjem gospodarske djelatnosti na tom području, taj mehanizam mora biti osmišljen i proveden na način kojim se osigurava, s jedne strane, njegova usklađenost s načelima koja uređuju Unijin pravosudni ustroj i, s druge strane, djelotvorno poštovanje Unijina javnog poretka (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 188. i 189.).

83 U tu svrhu valja naglasiti da, neovisno o pravilima koja se mogu primijeniti na arbitražno tijelo nadležno na temelju takvog mehanizma arbitraže, pravorijeci koje to tijelo donosi moraju moći biti predmet sudskog nadzora kojim se može jamčiti djelotvorna sudska zaštita na koju dotični pojedinci imaju pravo na temelju članka 47. Povelje i koju države članice imaju obvezu osigurati u područjima obuhvaćenima pravom Unije, u skladu s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a.

84 Taj zahtjev ne znači da u Uniji nužno mora postojati jedan ili više sudova ovlaštenih za ispitivanje svih pravnih i činjeničnih pitanja relevantnih za rješavanje sporova u okviru kojih su ti pravorijeci doneseni, kao što bi to trebao biti slučaj da se ne provodi arbitraža, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 75. ove presude. Naime, s obzirom na mogućnost pojedinaca da pokrenu arbitražu pod uvjetima navedenima u točki 82. ove presude i zahtjeve koji se odnose na učinkovitost arbitražnog postupka, sudski nadzor navedenih pravorijeka može biti opravdano ograničen (vidjeti u tom smislu presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 35.; od 26. listopada 2006., Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, t. 34. i od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 193.).

85 Međutim, u svakom slučaju pojedinci na koje se odnose takvi pravorijeci moraju i dalje moći ishoditi nadzor suda koji ispunjava sve zahtjeve koji proizlaze iz članka 267. UFEU-a nad pitanjem jesu li takvi pravorijeci u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka i koji su relevantni u okviru predmetnog spora (vidjeti u tom smislu presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 37. i od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 193.).

86 Da bi bio djelotvoran, tim se nadzorom mora moći osigurati poštovanje tih načela i tih odredbi, što znači da se mora odnositi na tumačenje navedenih načela i navedenih odredbi, na pravne posljedice koje im valja pripisati u pogledu njihove primjene u određenom slučaju kao i, ako je potrebno, na pravnu kvalifikaciju, s obzirom na njih, činjenica kako ih je utvrdilo i ocijenilo arbitražno tijelo.

87 Naime, ne može se prihvatiti da pri pokretanju arbitraže pojedinci mogu izbjeći načela i odredbe primarnog ili sekundarnog prava Unije koji su ključni za pravni poredak uspostavljen Ugovorima ili su od temeljne važnosti za izvršavanje zadaća povjerenih Uniji (vidjeti u tom smislu presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 36. i od 26. listopada 2006., Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, t. 37.). Naprotiv, poštovanje tih načela i tih odredaba, koji su dio Unijina javnog poretka, nameće se pojedincima ako su u određenom slučaju ispunjeni uvjeti za njihovu primjenu. U tom smislu, poštovanje tog javnog poretka bitan je dio strukturirane mreže načela, pravila i međuzavisnih pravnih odnosa koji uzajamno povezuju samu Uniju i njezine države članice kao i države članice međusobno (vidjeti u potonjem smislu presudu od 6. ožujka 2018., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

88 Kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, načela i odredbe koji su dio Unijina javnog poretka uključuju, među ostalim, članke 101. i 102. UFEU-a, koji imaju izravan učinak i stvaraju prava za pojedince koja nacionalni sudovi moraju štititi (vidjeti u tom smislu presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 36. do 39. i od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 192. i 193.).

89 Pravo radnika na slobodno kretanje, sloboda pružanja usluga i sloboda kretanja kapitala zajamčeni člancima 45., 56. i 63. UFEU-a također su dio Unijina javnog poretka. Ta tri članka, jedini o kojima je riječ u glavnom postupku, također imaju izravan učinak (vidjeti, kad je riječ o članku 45. UFEU-a, presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 136. i navedenu sudsku praksu i, kad je riječ o članku 63. UFEU-a, presudu od 10. ožujka 2022., Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, t. 44. i navedenu sudsku praksu). Oni su dio temeljâ unutarnjeg tržišta koje obuhvaća prostor bez unutarnjih granica iz članka 26. UFEU-a.

Sudski nadzor pravorijeka koje je donio CAS u okviru sporova povezanih s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Unije

90 Kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, mehanizme arbitraže kojima međunarodna sportska udruženja poput FIFA-e podvrgavaju rješavanje sporova koji se vode između njih ili nacionalnih udruženja koja su njihovi članovi i pojedinaca koji su u njihovoj nadležnosti, neovisno o tome je li riječ o društvima ili sportašima, zbog statuta i ovlasti tih sportskih udruženja obilježava njima svojstven skup elemenata.

91 Zbog tog razloga Sud ističe da je, u slučaju kada su ti sporovi povezani s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Unije, od posebne važnost mogućnost dotičnih pojedinaca da ishode djelotvoran sudski nadzor u pogledu toga jesu li pravorijeci doneseni u okviru navedenih sporova u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 193. i 195.).

92 Naime, uzimajući u obzir statute i ovlasti sportskih udruženja kao što je FIFA, treba smatrati da su takva udruženja tim pojedincima jednostrano nametnula takve mehanizme arbitraže (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 193., 195. i 225.; presuda ESLJP-a od 2. listopada 2018., Mutu i Pechstein protiv Švicarske, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, t. 109. do 115.). Iako se, formalno gledano, radi primjene takvog mehanizma na pojedinca može zahtijevati sklapanje sporazuma s njim, sklapanje tog sporazuma i umetanje u njega klauzule kojom se određuje primjena arbitraže u stvarnosti su prethodno nametnuti propisom koji donese predmetno udruženje i koji se primjenjuje na njegove članove i osobe povezane s tim članovima, odnosno drugim kategorijama osoba.

93 Ta obvezna priroda mehanizama arbitraže te vrste usko je povezana s okolnošću da se oni primjenjuju na sporove između, s jedne strane, sportskog udruženja koje ima *sui generis* i osobito široke ovlasti propisivanja, nadzora i sankcioniranja i, s druge strane, općenitog i neodređenog skupa pravnih ili fizičkih osoba koje podliježu izvršavanju tih ovlasti u okviru obavljanja svoje profesionalne djelatnosti, kao što je to nezavisna odvjetnica u biti istaknula u točkama 74. i 75. svojeg mišljenja.

94 Točno je da se to nametanje arbitraže načelno može opravdati, uzimajući u obzir pravnu autonomiju kojom raspolažu međunarodna sportska udruženja i s obzirom na odgovornosti koje imaju (vidjeti u tom pogledu presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 75. i 142. i navedenu sudsku praksu), ostvarivanjem legitimnih ciljeva poput onih koji se sastoje od osiguravanja ujednačenog postupanja u sporovima povezanima sa sportskom disciplinom koja je u njihovoj nadležnosti ili omogućavanja usklađenog tumačenja i primjene pravila primjenjivih na tu disciplinu.

95 Međutim, Sud je u više navrata podsjetio na to da se tom pravnom autonomijom ne može opravdati to da zbog provedbe ovlasti koje imaju takva udruženja dođe do ograničavanja mogućnosti pojedinaca da se pozivaju na prava i slobode koji su im dodijeljeni pravom Unije i koji su dio Unijina javnog poretka (vidjeti u tom smislu presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 75. i od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 196. i navedenu sudsku praksu). Tim se zahtjevom samim po sebi podrazumijeva da poštovanje tih prava i tih sloboda može biti predmet djelotvornog sudskog nadzora, tim više kad se dotičnim pojedincima nameće pokretanje arbitraže

(vidjeti po analogiji presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 36. do 39. i od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 192. i 193.).

96 U ovom je slučaju CAS-ov pravorijek donesen primjenom mehanizma arbitraže za koji treba smatrati da je u praksi jednostrano nametnut dotičnim pojedincima, kao što to proizlazi iz navoda suda koji je uputio zahtjev i spisa kojim Sud raspolaže.

97 Naime, u skladu s člankom 47. stavkom 3. i člankom 50. stavkom 1. Statuta FIFA-e, svaka žalba protiv odluke FIFA-ine Komisije za žalbe i, općenitije, protiv odluke koju su u zadnjem stupnju donijeli FIFA i njezina tijela mora se podnijeti CAS-u. U skladu s člankom 50. stavkom 4. tog statuta, ta tužba nema suspenzivni učinak, ali joj ga CAS može dati. Nadalje, u skladu s člancima 11., 14. i 15. kao i člankom 51. navedenog statuta, nacionalni nogometni savezi koji su članovi FIFA-e moraju, s jedne strane, biti podvrgnuti nadležnosti i odlukama CAS-a i, s druge strane, navesti svoje članove ili članove kao što su lige, klubovi i igrači, da se, ako je potrebno, podvrgnu toj nadležnosti i tim odlukama ili nadležnosti i odlukama arbitražnih tijela osnovanih na nacionalnoj razini. Naposljetku, u skladu s člankom 51. istog statuta, zabranjeni su svi pravni lijekovi i svi zahtjevi za određivanje privremenih mjera pred redovnim sudom, osim ako su izričito predviđeni FIFA-inim pravilnicima. U tom iznimnom slučaju nadležnost CAS-a odnosno arbitražnih tijela osnovanih na nacionalnoj razini stoga nije samo općenita i obvezna nego i isključiva za sve kategorije osoba na koje se te odredbe odnose.

98 Dakle, valja pojasniti zahtjeve koje mora ispunjavati sudski nadzor pravorijeka donesenih primjenom takvog mehanizma kako bi se nadležnim nacionalnim sudovima omogućilo da pojedincima zajamče djelotvornu sudsku zaštitu na koju imaju pravo na temelju članka 47. Povelje i koju države članice imaju obvezu osigurati u područjima obuhvaćenima pravom Unije, u skladu s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a.

99 Kao prvo, kao što je to istaknuto u točki 76. ove presude, članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a ne podrazumijeva nužno da na području Unije mora postojati izravno pravno sredstvo čiji je cilj omogućiti pojedincima o kojima je riječ da dovedu u pitanje takve pravorijeke, poput tužbe za poništenje, prigovora ili žalbe, i time od nadležnog suda ishode djelotvoran sudski nadzor tih pravorijeka. Međutim, moguće je da dotično sportsko udruženje uspostavi mehanizam arbitraže koji, uzimajući u obzir njegovo sjedište, podliježe takvom izravnom pravnom sredstvu unutar Unije.

100 Suprotno tomu, u svim slučajevima u kojima je pravorijek donesen u okviru spora povezanog s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Unije i u kojima protiv tog pravorijeka nije predviđeno izravno pravno sredstvo pred sudom države članice, mora postojati, kao što se to ističe u točki 76. ove presude, mogućnost da pojedinci o kojima je riječ od bilo kojeg suda države članice koji na bilo koji način može odlučivati o takvom pravorijeku posredno ishode, na njihov zahtjev ili po službenoj dužnosti, djelotvoran sudski nadzor pitanja je li navedeni pravorijek u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka, kao što to proizlazi iz točaka 85. i 95. ove presude. U slučaju nepostojanja takvog posrednog nadzora ili ako on ne bi bio djelotvoran, uzimajući u obzir elemente navedene u točkama 92. i 93. ove presude, ne bi postojalo pravno sredstvo koje bi omogućilo da se osigura djelotvorna sudska zaštita dotičnih pojedinaca, tako da bi predmetna država članica morala uspostaviti takvo pravno sredstvo.

101 Kao drugo, sudovi država članica od kojih se traži da provedu takav nadzor moraju – u slučaju kada takav pravorijek sadržava, kao u ovom slučaju, tumačenje ili primjenu načela ili odredbi koji su dio Unijina javnog poretka i kojima se pojedincima dodjeljuju prava ili slobode – moći nadzirati tumačenje tih načela ili tih odredbi, pravne posljedice tog tumačenja u pogledu njihove primjene u konkretnom slučaju i pravnu kvalifikaciju koja se, s obzirom na navedeno tumačenje, daje činjenicama kako ih je utvrdilo i ocijenilo arbitražno tijelo, kao što to proizlazi iz točaka 86. i 95. ove presude.

102 Kao treće, ti sudovi ne mogu samo utvrditi, eventualno, da je takav pravorijek u cijelosti ili djelomično nespojiv s načelima ili odredbama koji su dio Unijina javnog poretka.

103 Naprotiv, navedeni sudovi također moraju moći primijeniti, u okviru svojih nadležnosti i u skladu s primjenjivim nacionalnim odredbama, sve pravne posljedice koje se nameću u slučaju utvrđenja takve neusklađenosti. Naime, u protivnome provedeni sudski nadzor ne bi bio djelotvoran jer bi mogao dopustiti da se ta neusklađenost nastavi.

104 Konkretnije, u slučaju kada je riječ o povredi pravila tržišnog natjecanja, dotični pojedinci moraju moći od istih sudova zahtijevati ne samo da utvrde tu povredu i nalože naknadu štete koju im je uzrokovala, nego i da zaustave postupanje koje je dovelo do navedene povrede (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 200. i 201.) Isto vrijedi i za slobode kretanja, s obzirom na to da se poštovanje tih sloboda nameće sportskim udruženjima kada donose ili primjenjuju propise koji na njih izravno utječu (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 85. i 86. i navedenu sudsku praksu).

105 Kao četvrto i posljednje, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da svaki nacionalni sud pred kojim se vodi spor na koji se primjenjuje pravo Unije mora imati ovlast odrediti privremene mjere na temelju kojih se može zajamčiti puna učinkovitost buduće meritorne odluke, uključujući slučaj kada taj sud Sudu uputi zahtjev za prethodnu odluku i prekine postupak dok Sud ne odgovori na njega. Usto, takav sud mora izuzeti iz primjene pravila nacionalnog prava koja bi bila zapreka toj ovlasti (vidjeti u tom smislu presudu od 19. lipnja 1990., Factortame i dr., C-213/89, EU:C:1990:257, t. 21. do 23.; rješenje predsjednika Suda od 25. veljače 2021., Sea Watch, C-14/21 i C-15/21, EU:C:2021:149, t. 32.).

106 Iz toga slijedi, s jedne strane, da dotični pojedinci moraju imati mogućnost od svakog nacionalnog suda pred kojim je valjano pokrenut postupak o pitanju je li arbitražni pravorijek u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka zahtijevati da im odredi privremene mjere dok se ne donese meritorna odluka (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., International Skating Union/Komisija, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, t. 201.). Općenitije, takve privremene mjere moraju se moći zatražiti od bilo kojeg nacionalnog suda nadležnog za odluku, u okviru zahtjeva za proglašenje ništavosti, o određivanju naloga i naknade štete poput onog koji je doveo do spora u glavnom postupku ili bilo kojeg drugog nacionalnog sudskog postupka, o pitanju jesu li akt, mjera ili postupanje međunarodnog ili nacionalnog sportskog udruženja ili arbitražnog tijela – čiju nadležnost takvo udruženje u praksi jednostrano nameće pojedincima – u skladu s tim načelima i odredbama, a da nije potrebno čekati donošenje meritorne odluke o tom pitanju. Naime, bez takve mogućnosti ne bi se mogla zajamčiti puna učinkovitost takve odluke.

107 S druge strane, svaki nacionalni sud nadležan za odlučivanje o takvom pitanju mora izuzeti iz primjene svako pravilo države članice ili, *a fortiori*, sportskog udruženja koje dotičnim pojedincima zabranjuje da od njega zahtijevaju određivanje takvih privremenih mjera ili koje se na drugi način protivi tomu da im taj sud može odrediti takve mjere.

108 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se CAS-ov pravorijek odnosi na spor u vezi s disciplinskim sankcijama koje je FIFA izrekla na temelju ugovora sklopljenih između nogometnog kluba sa sjedištem u Belgiji i društva sa sjedištem na Malti, čija je gospodarska djelatnost pružanje financijske pomoći nogometnim klubovima u Europi. Taj je pravorijek donesen na temelju mehanizma arbitraže uspostavljenog FIFA-inim propisima, kojima se predviđa da takav pravorijek može biti predmet tužbe za poništenje pred sudom treće države. Riječ je, dakle, o pravorijeku u pogledu kojeg dotični pojedinci moraju imati mogućnost, ako ne postoji izravno pravno sredstvo pred sudom države članice, posredno ishoditi, od bilo kojeg suda države članice koji može odlučivati o takvom pravorijeku, ako je potrebno uz pomoć Suda na temelju članka 267. UFEU-a, djelotvoran nadzor poštovanja načela i odredaba koji su dio Unijina javnog poretka.

109 Osim toga, kao što to proizlazi iz navoda u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, nacionalne odredbe i pravila na koje se odnose pitanja suda koji je uputio zahtjev pripisuju konačnim arbitražnim pravorijecima općenitu i neodređenu pravomoćnost u odnosima između stranaka i dokaznu snagu u odnosu na treće osobe, na cijelom državnom području dotične države članice. Kao takvi su primijenjeni na CAS-ov pravorijek u presudi protiv koje je podnesena žalba u kasacijskom postupku koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev.

110 Tako je posljedica te primjene, s jedne strane, to da se takvom arbitražnom pravorijeku pripisuje pravomoćnost u odnosima između stranaka u sporu u kojem je taj arbitražni pravorijek donesen.

111 Međutim, navedenom se primjenom stranci u odnosu na koju je druga stranka u sporu pred sudom dotične države članice poslije istaknula predmetni arbitražni pravorijek oduzima mogućnost da od tog suda, na njezin zahtjev ili po službenoj dužnosti, ishodi djelotvoran nadzor u pogledu pitanja je li taj arbitražni pravorijek u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka.

112 S druge strane, posljedica iste primjene je dodjeljivanje dokazne snage takvom arbitražnom pravorijeku u odnosima između stranaka u sporu u kojem je taj arbitražni pravorijek donesen i trećih osoba u tom sporu.

113 Točno je, kao što su to istaknuli sud koji je uputio zahtjev u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku i nezavisna odvjetnica u točki 134. svojeg mišljenja, da je ta dokazna snaga presumpcija koju može oboriti stranka protiv koje treća osoba u navedenom sporu naknadno ističe predmetni arbitražni pravorijek u sporu koji se vodi pred sudom dotične države članice.

114 Međutim, iz te odluke također proizlazi da je dodjela takve dokazne snage predmetnom arbitražnom pravorijeku jedna od posljedica koje nacionalno pravo pripisuje pravomoćnosti kako bi se na taj arbitražni pravorijek moglo pozivati u odnosu na treće osobe. Ta dokazna snaga stoga se pripisuje navedenom arbitražnom pravorijeku na istoj osnovi kao i pravomoćnost čija je posljedica i s kojom je izravno i neodvojivo povezana, s obzirom na to da sud države članice ne provodi nikakav nadzor nad njezinom usklađenošću s Unijinim javnim poretkom.

115 Zahtjev nadzora poštovanja Unijina javnog poretka nameće se kako bi se dotičnoj zainteresiranoj osobi omogućilo da ostvari svoje pravo na djelotvoran pravni lijek i na djelotvornu sudsku zaštitu koja joj se mora osigurati, po potrebi po službenoj dužnosti, u skladu s člankom 47. Povelje i člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a, i to bez obzira na to tko se u odnosu na nju namjerava pozvati na arbitražni pravorijek poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku.

116 Nadalje, valja primijetiti da Konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka, potpisana u New Yorku 10. lipnja 1958. (Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 330., str. 3.), koja ne obvezuje Uniju, ali čije su stranke sve države članice i, osim toga, Švicarska Konfederacija, također predviđa sudski nadzor arbitražnih pravorijeka u pogledu poštovanja javnog poretka.

117 Naime, kao što su na to u biti podsjetile, među ostalim, belgijska, francuska, litavska i nizozemska vlada te Komisija, iz te konvencije proizlazi da, iako svaka država stranka te konvencije mora priznati postojanje i autoritet stranih arbitražnih pravorijeka donesenih na temelju sporazuma kojim su se fizičke ili pravne osobe obvezale podvrgnuti arbitraži sve ili dio sporova koji mogu nastati između njih u pogledu određenog pravnog odnosa, ta je obveza povezana s obvezom takve države da osigura dotičnim osobama mogućnost da od nadležnih nacionalnih sudova, na njihov zahtjev ili po službenoj dužnosti, ishode nadzor usklađenosti tih pravorijeka s njezinim javnim poretkom. Kad je riječ o državama članicama, potonja obveza je sama po sebi povezana s obvezom da se tim osobama osigura mogućnost ishođenja nadzora usklađenosti navedenih pravorijeka s Unijinim javnim poretkom (vidjeti u tom smislu presudu od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 37.).

118 Naposljetku valja podsjetiti na to da je prema ustaljenoj sudskoj praksi članak 47. Povelje sam po sebi dovoljan i da ne mora biti pojašnjen odredbama prava Unije ili nacionalnog prava kako bi pojedincima dodijelio pravo na koje se kao takvo mogu pozivati (presude od 17. travnja 2018., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, t. 78.; od 29. srpnja 2019., Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, t. 56. i od 28. siječnja 2025., ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, t. 89.).

119 Iz ustaljene sudske prakse Suda također proizlazi da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, s obzirom na to da je sastavljen jasno i precizno, s jedne strane, i da ne podliježe nikakvom uvjetu, s druge strane, ima izravan učinak (presude od 18. svibnja 2021., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i dr., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, t. 250.; od 22. veljače 2022., RS (Učinak presuda ustavnog suda), C-430/21, EU:C:2022:99, t. 58. i od 6. ožujka 2025., D. K. (Povlačenje suca s predmeta), C-647/21 i C-648/21, EU:C:2025:143, t. 90.).

120 Iz toga slijedi da nadležni nacionalni sud mora, u slučaju kada nacionalne odredbe koje su primjenjive na određeni spor eventualno predstavljaju prepreku punoj učinkovitosti članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, u nedostatku mogućnosti usklađenog tumačenja tih nacionalnih odredbi, izuzeti ih iz primjene po službenoj dužnosti. Naime, ovlast – da u samom trenutku te primjene prava Unije učini sve što je potrebno za izuzimanje iz primjene nacionalne odredbe ili prakse koje bi eventualno mogle onemogućiti puni učinak pravila tog prava s izravnim učinkom – sastavni je dio dužnosti suda Unije čije je provođenje na nacionalnom sudu koji je u okviru svojih nadležnosti zadužen za primjenu tih odredbi (vidjeti u tom smislu presudu od 22. veljače 2022., RS (Učinak presuda ustavnog suda), C-430/21, EU:C:2022:99, t. 59. i 62. i navedenu sudsku praksu).

121 Ta se obveza stoga nameće, među ostalim, u slučaju u kojem primjenjive nacionalne odredbe sprečavaju nadležni nacionalni sud da posredno provede djelotvoran nadzor nad pitanjem je li arbitražni pravorijek koji je CAS donio u okviru spora povezanog s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Unije u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka.

122 Dakle, navedena se obveza osobito nameće kada postoje nacionalne odredbe i pravila koji takvom arbitražnom pravorijeku pripisuju svojstvo pravomoćnosti u odnosima između stranaka, s jedne strane, i dokaznu snagu u odnosima između stranaka i trećih osoba, s druge strane, a da pritom taj arbitražni pravorijek prethodno nije bio predmet nadzora koji je omogućio sudu predmetne države članice da djelotvorno provjeri je li on u skladu s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka. U tom pogledu valja naglasiti da sama dodjela takve pravomoćnosti i, slijedom toga, takve dokazne snage navedenom arbitražnom pravorijeku u tom kontekstu nastupa kršenjem zahtjeva djelotvorne sudske zaštite iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a i članka 47. Povelje.

123 Naime, takva se situacija bitno razlikuje od one iz sudske prakse Suda navedene u točki 55. ove presude, u kojoj se priznavanje pravomoćnosti sudskoj odluci ili arbitražnom pravorijeku koji je mogao biti predmet djelotvornog sudskog nadzora u skladu s tim odredbama dovodi u pitanje zbog toga što sprečava da se utvrdi i sankcionira povreda druge odredbe ili drugog načela prava Unije i time povređuje ograničenje koje se načelom djelotvornosti prava Unije nameće u pogledu pravomoćnosti kao izrazom načela postupovne autonomije država članica.

124 U ovom slučaju iz toga slijedi da nacionalne odredbe i pravila u pogledu kojih je sud koji je uputio zahtjev postavio pitanja treba izuzeti iz primjene, osim ako se te odredbe i ta pravila, po potrebi zajedno s drugim odredbama nacionalnog prava, mogu tumačiti na način da se ne primjenjuju u slučaju arbitražnog pravorijeka poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, što je isključivo na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi.

125 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje, treba tumačiti na način da mu se protivi to da:

– pravorijek CAS-a na području države članice ima pravomoćnost u odnosima između stranaka u sporu u okviru kojeg je taj pravorijek donesen, u slučaju kada je taj spor povezan s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Unije i kada usklađenost navedenog pravorijeka s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka nije prethodno djelotvorno ispitao sud te države članice, koji je ovlašten Sudu uputiti zahtjev za prethodnu odluku;

– kao posljedica te pravomoćnosti, takav pravorijek ima dokaznu snagu na području iste države članice u odnosima između stranaka navedenog spora i trećih osoba.

Troškovi

126 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 267. UFEU-a i člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da mu se protivi to da:

– **pravorijek Sportskog arbitražnog suda (CAS) na području države članice ima pravomoćnost u odnosima između stranaka u sporu u okviru kojeg je taj pravorijek donesen, u slučaju kada je taj spor povezan s bavljenjem sportom kao gospodarskom djelatnošću na području Europske unije i kada usklađenost navedenog pravorijeka s načelima i odredbama koji su dio Unijina javnog poretka nije prethodno djelotvorno ispitao sud te države članice, koji je ovlašten Sudu uputiti zahtjev za prethodnu odluku;**

– **kao posljedica te pravomoćnosti, takav pravorijek ima dokaznu snagu na području iste države članice u odnosima između stranaka navedenog spora i trećih osoba.**

Potpisi